

Bijzondere vondsten

Een linker sprongbeen van een grottenleeuw (*Panthera spelaea*)

Johan Passchier

Samenvatting

De vondst van een linker sprongbeen van een grottenleeuw op het strand van Noordwijk wordt beschreven. Op grond van het uiterlijk van het fossiel wordt de leeftijd op Laat Pleistoceen geschat.

Summary

The finding of a left astragalus of a cave lion (*Panthera spelaea*) on the beach of Noordwijk (the Netherlands) is reported. The age of the fossil probably is Late Pleistocene, on the basis of its appearance.

Het sprongbeen van de grottenleeuw op de plaats van aantreffen, langs de vloedlijn aan het strand van Noordwijk

The astragalus of a cave lion (*Panthera spelaea*) at the find spot along the flood mark at the beach of Noordwijk (the Netherlands)

De vondst

Het is alweer zes jaar geleden dat ik tijdens een strandwandeling een vreemd botje oprapte van de vloedlijn. Ik was toen nog totaal onwetend van de fossielenrijkdom van de Noordzee en had zeker nog nooit van de WPZ gehoord. Eigenlijk was het stom toeval dat het botje mijn aandacht trok, en ik probeerde me voor te stellen waar zo'n driehoekig ding in het lichaam thuishoort.

Bijna drie jaar heeft het daarna onopvallend en ongedetermineerd in een vitrinekast gelegen. Pas na een bezoek aan Naturalis besloot ik om mijn

nieuwsgierigheid toch maar eens te bevredigen, en nam het botje mee om het door deskundige ogen te laten bekijken. Na enkele dagen ontving ik een brief van Dr John de Vos om de gedetermineerde spullen op te halen. Hij overhandigde mij daar persoonlijk het materiaal, en wees me er direct op, dat dit botje wel heel bijzonder was. Hij was namelijk tot de conclusie gekomen dat het botje, een sprongbeen of astragalus, had toebehoord aan een al lang uitgestorven grottenleeuw: *Panthera spelaea* (Goldfuss, 1810). Mijn mond viel natuurlijk open van verbazing en de interesse was terstond gewekt. John raadde me aan om lid te worden van de WPZ, en sindsdien heb ik er een hobby bij.

Hetzelfde sprongbeen, na behandeling, gezien schuin van boven op de mediale vlakke

The same astragalus, after treatment, seen from dorso-medial

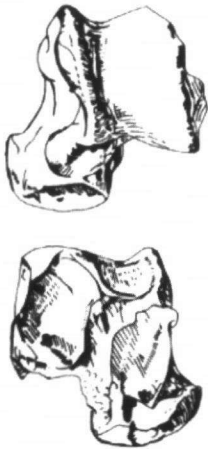

Hetzelfde sprongbeen, nu gezien vanaf de onderkant

Again the same astragalus, this time seen from below

Voorkomen

De grottenleeuw verscheen aan het eind van het Cromerien, zo'n 500.000 jaar geleden in West Europa en verdween tegelijk met vele grote zoogdieren aan het eind van de laatste ijstijd van het toneel (Bosscha Erdbrink, 1984; Willemsen, 1987). Het was een bewoner van de uitgestrekte mammoetsteppe in de koude periodes. Tijdens warmere interglacialen hielden ze zich echter ook

Tekening van de astragalus van de recente leeuw, *Panthera leo*. Bij dit specimen is de grootste lengte 60 mm en de grootste breedte 58 mm. A) Vooraanzicht. B) Achteraanzicht. Ut: Pales & Lambert, 1971

Drawing of the astragalus of the recent lion, *Panthera leo*. In this specimen, the largest length is 60 mm and the largest width 58 mm. A) Anterior view. B) Posterior view. From: Pales & Lambert, 1971

op in de met struikgewas begroeide gebieden en zelfs in beboste streken. Op grottekeningen laat de prehistorische mens ons zien, dat de manen en kwast aan de staart bij de grottenleeuw ontbraken. Ook wordt er zelden een troep leeuwen afgebeeld, wat misschien duidt op een solitair levende kat. Er zijn ook nooit vondsten gedaan van botten van meerdere individuen bij elkaar, zelfs niet in grotten, waar de dieren waarschijnlijk alleen kwamen om te schuilen (Účko & Rosenfeld, 1967). Dit alles onderscheidt hem van de huidige leeuwen in Afrika, wat een eigen soort rechtvaardigt: *Panthera spelaea*, hoewel Turner (1997) hem gewoon onder de leeuwen schaaft: *Panthera leo*.

Het fossiel

Het door mij gevonden fossiel heeft een zandkleurig uiterlijk, is niet echt zwaar gefossiliseerd maar bij tikken met een hard voorwerp hoor je wel een lichtmetalen klank. Daar ook alle andere door mij op het Noordwijkse strand gevonden fossielen slechts in lichte mate gefossiliseerd zijn, lijkt het mij aannemelijk dat ook dit materiaal uit het Laat Pleistoceen stamt.

Dankwoord

Tot slot spreek ik nog mijn dank uit aan John de Vos voor het determineren en Frans Roescher en Arthur Reinink voor hun bijdrage aan het vinden van literatuur.

Adres van de auteur

Johan Passchier
Prins Bernhardstraat 30
2202 LJ Noordwijk
J.Y.Passchier@12move.nl

Literatuur

Bosscha Erdbrink, D.P., 1984. Carnivora uit het Pleistoceen in Nederland. *Cranium* 1, 2: 66-98.

Pales, L., & Ch. Lambert, 1971. Atlas ostéologique des mammifères I. Les membres. Carnivores. Paris: Ed. C.N.R.S.

Turner, A., 1997. The big cats and their fossil relatives.

Ucko, P.J., & A. Rosenfeld, 1967. *Palaeolithic Cave Art*. London.

Willemsen, G.F., 1987. Gids voor fossiele zoogdieren.